

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«21» серпня 2023 року

№ 60/103-р/к

справа № 723/127-р-02-06-12

м. Київ

*Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу*

Комунальне підприємство «Фастівський комбінат комунальних підприємств» (попередня назва – Фастівський комбінат комунальних підприємств) (далі – КП «Фастівський ККП», Підприємство) у період з **вересня 2012 року по грудень 2013 року** займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг з копання могил в **«Інформація, доступ до якої обмежено»** з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього не було жодного конкурента.

КП «Фастівський ККП» здійснило розрахунок економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без розподілу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат).

За результатом розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 такі дії КП «Фастівський ККП» визнано порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил в **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, що могло призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

На КП «Фастівський ККП» накладено штраф у розмірі 10 000 (десять тисяч) гривень.

Закрито провадження у справі № 723/127-р-02-06-12 в частині, яка стосується стягнення плати за послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу таких намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено»** (дозволу на заїзд на територію цього кладовища).

Адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 723/127-р-02-06-12 про порушення КП «Фастівський ККП» законодавства про захист економічної конкуренції та подання Третього відділу досліджень і розслідувань від 14.07.2023 № 60-03/154п з попередніми висновками у зазначеній справі,

ВСТАНОВИЛА:**1. Процесуальні дії**

- (1) На виконання доручення Антимонопольного комітету України від 09.10.2012 № 13-08/547, на підставі наказу голови Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (попередня назва – Київське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України) (далі – Відділення) від 13.11.2012 № 46, службового доручення від 19.11.2012 № 41-СД та плану перевірки від 13.11.2012, комісією Відділення у період з 19.11.2012 по 30.11.2012 було проведено позапланову перевірку дотримання КП «Фастівський ККП» вимог законодавства про захист економічної конкуренції (далі – Перевірка).
- (2) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 25.12.2012 № 127-р було розпочато розгляд справи № 723/127-р-02-06-12 за ознаками вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції з боку КП «Фастівський ККП», які полягали:
- у встановленні економічно необґрунтованої вартості послуг з копання могил шляхом безпідставного завищення норм часу виконавців послуг та подвійного включення адміністративних витрат, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання ритуальних послуг у територіальних (географічних) межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку;
 - у безпідставному стягненні плати за дозвіл на заїзд на територію кладовищ з суб'єктів господарювання, які здійснюють монтаж намогильних споруд, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку надання ритуальних послуг у територіальних (географічних) межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, що може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (3) Листом від 26.12.2012 № 02-06/3201 Відділенням було направлено копію розпорядження про початок розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 на адресу КП «Фастівський ККП».
- (4) Листом від 17.01.2013 № 02-06/126 було направлено копію подання від 16.01.2013 № 3/ПС-02-06 з попередніми висновками у справі № 723/127-р-02-06-12.
- (5) Рішенням адміністративної колегії Відділення від 05.02.2013 № 9 було вирішено:
1. Визнати КП «Фастівський ККП» таким, що займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, та інших ритуальних послуг у сегменті виконання функцій у сфері ритуального обслуговування населення (утримання кладовищ) у територіальних (географічних) межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»** з часткою 100 %.
 2. Визнати дії КП «Фастівський ККП», які полягають у встановленні економічно необґрунтованої вартості послуг з копання могил шляхом безпідставного завищення норм часу виконавців послуг та подвійного включення адміністративних витрат, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 1 частини другої статті 13 та пунктом 2

статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання ритуальних послуг передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, у територіальних (географічних) межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. Визнати дії КП «Фастівський ККП», які полягають у безпідставному стягненні плати за дозвіл на заїзд на територію кладовищ з суб'єктів господарювання, які здійснюють монтаж намогильних споруд, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме зловживанням монопольним становищем на ринку надання ритуальних послуг у сегменті виконання функцій у сфері ритуального обслуговування населення (утримання кладовищ) у територіальних (географічних) межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, що може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

4. За порушення, зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, на підставі абзацу другої частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», накласти на КП «Фастівський ККП» штраф у розмірі 40 000 (сорок тисяч) гривень.

5. За порушення, зазначене у пункті 3 резолютивної частини цього рішення, на підставі абзацу другої частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», накласти на КП «Фастівський ККП» штраф у розмірі 20 000 (двадцять тисяч) гривень.

6. Зобов'язано КП «Фастівський ККП» у десятиденний строк скасувати плату за дозвіл на заїзд на територію кладовища з суб'єктів господарювання, які здійснюють монтаж намогильних споруд.

7. Зобов'язано КП «Фастівський ККП» у місячний строк привести діючі тарифи на послуги з копання могил у відповідність до чинного законодавства та подати на затвердження органу місцевого самоврядування.

- (6) Листом від 05.02.2013 № 02-06/270 було направлено копію рішення від 05.02.2013 № 9 у справі № 723/127-р-02-06-12.
- (7) КП «Фастівський ККП» звернулося до Антимонопольного комітету України із заявою від 22.03.2013 № 110 (вх. Антимонопольного комітету України від 26.06.2013 № 8-01/1788) про перевірку рішення адміністративної колегії Відділення від 05.02.2013 № 9 у справі № 723/127-р-02-06-12 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку КП «Фастівський ККП».
- (8) Рішенням Антимонопольного комітету України від 23.07.2013 № 612-р «Про перевірку рішення у справі № 723/127-р-02-06-12» рішення адміністративної колегії Відділення від 05.02.2013 № 9 скасовано та вказану справу направлено на новий розгляд до Відділення.
- (9) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 04.06.2019 № 60/57-рп/к збір та аналіз доказів у справі № 723/127-р-02-06-12 доручено Третьому відділу досліджень і розслідувань.
- (10) З метою проведення всебічного та об'єктивного дослідження предмету справи, головою Відділенням були надіслані, зокрема, до КП «Фастівський ККП» вимоги про надання інформації від 08.04.2014 № 02-06/729, від 30.01.2015 № 02-06/171; 06.03.2018 №02-04/891, від 17.06.2021 №60-02/4672 та від 22.05.2023 № 60-02/2311.

- (11) Листами від 29.04.2014 № 99 (вх. Відділення від 06.05.2014 № 01-11-683), від 02.03.2015 № 65 (вх. Відділення від 03.03.2015 № 01-11-418), від 12.04.2018 № 08/22-101 (вх. Відділення від 13.04.2018 № 60-01/1356), від 12.07.2021 № 01/90 (вх. Відділення від 15.07.2021 № 60-01/3782), від 08.06.2023 № 08-11/79 (вх. Відділення від 13.06.2023 № 60-01/2008) КП «Фастівський ККП» надало інформацію на вказані вимоги.
- (12) Також, під час нового розгляду вказаної справи голова Відділення направив до Фастівської міської ради лист про надання інформації від 09.01.2023 № 60-02/91.
- (13) Листом від 31.01.2023 № 06-15/387 (вх. Відділення від 08.02.2023 № 60-01/408) Фастівська міська рада надала відповідь на вказаний лист.
- (14) Листом від 14.07.2023 № 60-02/3126 копію подання від 14.07.2023 № 60-03/154п з попередніми висновками у справі № 723/127-р-02-06-12 (далі – Подання) було направлено на адресу Підприємства (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*).
- (15) Листом від 03.08.2023 № 08-11/104 (вх. Відділення від 07.08.2023 № 60-01/2651) КП «Фастівський ККП» надало заперечення на Подання (далі – Заперечення).

2. Відповідач

- (16) Відповідачем у справі є КП «Фастівський ККП» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*); ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація, доступ до якої обмежено»*), яке здійснює надання ритуальних послуг у межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*).
- (17) Відповідно до частини першої статті 78 Господарського кодексу України комунальне унітарне підприємство утворюється компетентним органом місцевого самоврядування в розпорядчому порядку на базі відокремленої частини комунальної власності і входить до сфери його управління.
- (18) Згідно із частиною другою статті 169 Цивільного кодексу України територіальні громади можуть створювати юридичні особи публічного права (комунальні підприємства, спільні комунальні підприємства, навчальні заклади тощо) у випадках та в порядку, встановлених Конституцією України та законом.
- (19) Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження.
- (20) Згідно із пунктом 3 частини п'ятої статті 8 Закону України «Про поховання та похоронну справу» органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи в межах своєї компетенції створюють ритуальні служби.

- (21) Згідно із пунктом 1 Типового положення про ритуальну службу в Україні, затвердженого наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193, ритуальна служба в Україні відповідно до Закону України «Про поховання та похоронну справу» – це спеціалізоване комунальне підприємство, що створюється органом місцевого самоврядування.
- (22) Відповідно до Статуту (у новій редакції), затвердженого рішенням виконавчого комітету Фастівської міської ради від 08.02.2005 № 19, КП «Фастівський ККП» є комунальним підприємством, яке діє на основі комунальної власності Фастівської міської ради та відповідно до вимог діючого законодавства України.
- (23) Як вбачається із відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, одним із видів діяльності КП «Фастівський ККП» є *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
- (24) Тобто, КП «Фастівський ККП» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. Нормативно-правове регулювання

- (25) Діяльність у сфері надання ритуальних послуг регулюється, зокрема:
- Законом України «Про поховання та похоронну справу» (далі – Закон);
 - наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193, яким затверджено:
 - Типове положення про ритуальну службу в Україні, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709 (далі – Типове положення);
 - Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1111/9710 (далі – Необхідний мінімальний перелік);
 - Необхідний мінімальний перелік вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1112/9711;
 - Порядок утримання кладовищ та інших місць поховання, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1113/9712 (далі – Порядок).
 - Єдиною методикою визначення вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізація предметів ритуальної належності, затвердженою наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 194, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18.03.2004 за № 338/8937 (далі – Єдина методика);
 - Нормами часу на надання ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності, затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 03.03.2009 № 52 (далі – Норми часу).

3.1. Щодо ритуальних послуг з копання могил

- (26) До Необхідного мінімального переліку включено наступні послуги:
- оформлення договору-замовлення на організацію та проведення поховання;
 - оформлення свідоцтва про поховання;
 - **копання могили** (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили,

формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили);

- монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу;
- кремація тіл померлих;
- поховання та підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю;
- зберігання урн з прахом померлих у крематорії;
- організація відправлення труни з тілом чи урни з прахом померлого за межі України;
- запаювання оцинкованої труни;
- замощення урни з прахом померлого в колумбарну нішу.

- (27) Відповідно до статті 12 Закону ритуальні послуги надаються за плату згідно з договором-замовлення, крім випадків, передбачених законом. При цьому, вартість послуг та предметів ритуальної належності визначається на принципах:
- доступності для кожного громадянина і рівності правових гарантій;
 - визначення економічної обґрунтованості, планово-розрахункової собівартості та рентабельності при затверджені ціни;
 - відповідальності виконавчих органів сільських, селищних та міських органів виконавчої влади за встановлені ними ціни;
 - відкритості, доступності та прозорості структури ціни;
 - оплати тільки тих послуг, що відповідають державним стандартам та нормативним документам.
- (28) Механізм формування вартості та економічно обґрунтованих тарифів (цін) на ритуальні послуги, предмети ритуальної належності для суб'єктів господарювання різних форм власності визначає Єдина методика.
- (29) Згідно з пунктом 1.3 Єдиної методики вона поширюється на суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері надання ритуальних послуг незалежно від форми власності.
- (30) Відповідно до пункту 2.1 Єдиної методики формування вартості послуг надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності здійснюється з урахуванням розрахунків обсягів надання ритуальних послуг та реалізації предметів ритуальної належності, планових витрат, визначених на підставі державних, галузевих нормативів витрат матеріалів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів).
- (31) Згідно з пунктом 2.3 Єдиної методики планування витрат здійснюється нормативним методом. Статті витрат, за якими неможливе їх об'єктивне нормування, плануються з урахуванням фактичних витрат за попередній рік, кошторисів цих витрат на плановий період або інших розрахунків.

3.2 Щодо послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд

- (32) Відповідно до абзацу четвертого пункту 2.11 Порядку після здійснення поховання виконавцю волевиявлення померлого або особи, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого, як користувачу місця поховання, видається відповідне свідоцтво про поховання, яке дає право на встановлення намогильної споруди в

межах могили, вирішення питання про проведення підпоховання, облаштування місця поховання, здійснення інших дій, які не суперечать чинному законодавству.

- (33) Згідно з пунктом 2.13 Порядку на могилах (місцях родинного поховання), у межах наданої земельної ділянки, можуть установлюватися намогильні споруди та елементи благоустрою могили.
- (34) Для установлення намогильної споруди до ритуальної служби або виконавчого органу сільської, селищної, міської ради подаються такі документи:
- оригінал свідоцтва про смерть похованого;
 - свідоцтво про поховання або в разі його відсутності письмову згоду користувача місця поховання (користувача місця родинного поховання) на встановлення намогильної споруди;
 - документи, що підтверджують придбання намогильної споруди, її ціну та дату реалізації;
 - реквізити виконавця намогильної споруди.
- (35) Одразу після отримання ритуальною службою або виконавчим органом сільської, селищної, міської ради документів, визначених у цьому пункті, вони мають забезпечити безперешкодний доступ на територію кладовища транспортного засобу, на якому перевозиться намогильна споруда, визначена у документі.
- (36) Після виконання робіт з облаштування могили **користувач зобов'язаний забезпечити прибирання території біля могили та винесення сміття до спеціально відведених місць на кладовищі**.
- (37) Відповідно до абзацу п'ятого статті 30 Закону утримання в належному естетичному та санітарному стані могил, місць родинного поховання, колумбарних ніш, намогильних споруд і склепів здійснюється відповідно їх користувачами (власниками) за рахунок власних коштів.

4. **Визначення монопольного (домінуючого) становища**

4.1. **Щодо ритуальних послуг з копання могил**

- (38) Визначення становища КП «Фастівський ККП» на ринку ритуальних послуг з копання могил (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили) в «Інформація, доступ до якої обмежено» здійснено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (39) Як передбачено пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, було обрано та застосовано виходячи з фактичних обставин справи, зокрема: особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

4.1.1. Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (40) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
- (41) Тобто, об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:
- суб'єкт господарювання – КП «Фастівський ККП», що є спеціалізованим комунальним підприємством (ритуальною службою), створеним органом місцевого самоврядування;
 - товар – ритуальні послуги з копання могил.

4.1.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначитися монопольне (домінуюче) становище

4.1.2.1. Складання переліку товарів, щодо яких має визначитися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи

- (42) Згідно з пунктом 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначитися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (43) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації тощо.
- (44) Предметом розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 є дії КП «Фастівський ККП», зокрема, щодо розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без поділу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат), які були визначені як такі, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (45) З огляду на зазначене, товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є ритуальні послуги з копання могил.

4.1.2.2. Складання переліку основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів) товарів (товарних груп)

- (46) У період з вересня 2012 року по грудень 2013 року єдиними учасниками ринку ритуальних послуг з копання могил в межах «*Інформація, доступ до якої обмежено*» були:
- виконавець – КП «Фастівський ККП»;
 - споживачі – виконавці волевиявлення померлого або особи, які взяли на себе зобов'язання поховати померлого.

4.1.3. Визначення товарних меж ринку

- (47) У пункті 1.3 Методики визначено, що:
- *ринок товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
 - *товарні межі ринку* – товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.
- (48) Пунктами 5.1. та 5.2. Методики визначено, що товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (49) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
 - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
 - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
 - відсутність суттєвої різниці в цінах;
 - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- (50) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.
- (51) Беручи до уваги незабезпеченість *«Інформація, доступ до якої обмежено»* крематорієм, а також існування у певних категорій громадян релігійних переконань, пов'язаних з неприпустимістю застосування кремації, ритуальні послуги з копання могил не є взаємозамінними з послугами кремації, оскільки суперечать їх сутності.
- (52) Тобто, за подібністю призначення та споживчих властивостей для вказаних послуг відсутні інші взаємозамінні послуги.
- (53) Оскільки для замовників ритуальних послуг з копання могил за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей не існує взаємозамінних товарів, товарними межами ринку визначено ритуальні послуги з копання могил.

4.1.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

- (54) У пункті 1.3 Методики визначено, що *територіальні (географічні) межі ринку* – територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

- (55) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначається шляхом встановлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товару є неможливим або недоцільним.
- (56) Визначальним фактором при встановленні території надання вищевказаних послуг є обрання споживачами (родичами померлого) місця поховання. Характерною особливістю взаємодії попиту і пропозиції на ринку ритуальних послуг з копання могил є обмеженість можливостей переміщення попиту географічно, оскільки дані послуги в основному отримуються в населеному пункті, в якому людина проживала до настання смерті.
- (57) Поховання громадян, які проживали до настання смерті у *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, здійснювати в інших місцях, які знаходяться на певній відстані від *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, є економічно недоцільним, оскільки переміщення з одного населеного пункту в інший, пов'язано з додатковими витратами коштів на транспортування, на постмортальні послуги (зокрема, бальзамування, зберігання тіла тощо) та витратами часу.
- (58) Відповідно до статті 12 Закону особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідчення про смерть звертається згідно із статтею 8 Закону до сільського голови або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання.
- (59) Згідно із статтею 23 Закону для розміщення місця поховання рішенням уповноваженого органу в установленому законодавством порядком відповідному спеціалізованому комунальному підприємству, установі, організації в постійне користування надається земельна ділянка.
- (60) Рішенням Фастівської міської ради від 12.10.1992 № 95/5 (далі – Рішення № 95/5) було передано КП «Фастівський ККП» ділянки, на яких розташовані кладовища:
- *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.
- (61) Отже, територіальними межами ринку ритуальних послуг з копання могил визначено територію *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, де розташовані кладовища, що знаходяться на балансі КП «Фастівський ККП».

4.1.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (62) У пункті 1.3 Методики визначено, що *часові межі ринку* – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.
- (63) Відповідно до пункту 7.1. та 7.2 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
- (64) У випадках, коли період повного обороту авансованого капіталу у виробництві відповідного товару є більшим, ніж один рік, як часові межі ринку як правило визначається проміжок часу, який дорівнює від одного до трьох зазначених періодів обороту капіталу.

- (65) Рішенням виконавчого комітету Фастівської міської ради від 21.08.2012 № 203 «Про затвердження тарифів на надання ритуальних послуг (копання могили та поховання померлого)» (далі – Рішення № 203) було затверджено КП «Фастівський ККП», аналіз яких здійснювався під час розгляду цієї справи. Наведені тарифи були введено в дію з **01.09.2012** наказом Підприємства від 30.08.2012 № 68/1.
- (66) Рішенням виконавчого комітету Фастівської міської ради від **20.12.2013** № 447 «Про затвердження тарифів на надання ритуальних послуг (копання могили та поховання померлого)» визнано таким, що втратило чинність Рішення № 203, та затверджено нові тарифи на ритуальні послуги з копання могил, розроблені КП «Фастівський ККП» із урахуванням вимог чинного законодавства.
- (67) При цьому, у період з вересня 2012 року по грудень 2013 року (період дії Рішення № 203) КП «Фастівський ККП» було єдиним суб'єктом господарювання, яке на законних підставах, надавало ритуальні послуги з копання могил у межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.
- (68) Відповідно, часовими межами досліджуваного ринку визначено період з **вересня 2012 року по грудень 2013 року**, тобто проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

4.1.6. Визначення потенційних конкурентів

- (69) Згідно з пунктом 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (70) Відповідно до частини першої статті 9 Закону *ритуальні служби* – спеціалізовані комунальні підприємства, що створюються органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом, з метою здійснення організації поховання померлих і надання ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, реалізація предметів ритуальної належності.
- (71) Згідно із частиною першою статті 10 Закону надання ритуальних послуг відповідно до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, здійснюється **ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності**. Вартість таких послуг встановлюється в порядку і в межах, встановлених законодавством, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.
- (72) Рішенням виконавчого комітету Фастівської міської ради від 18.11.2011 № 347 вирішено:
- покласти на ритуальну службу КП «Фастівський ККП» організацію поховань померлих на кладовищах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, надання ритуальних послуг, реалізацію предметів ритуальної належності з послідувачим виданням свідоцтва затвердженого зразка;
 - зобов'язати суб'єкти господарювання, що виявили бажання працювати на ринку ритуальних послуг, укласти договори про надання ритуальних послуг з ритуальною службою КП «Фастівський ККП» в термін 30 календарних днів.
- (73) За результатами аналізу договорів, укладених між КП «Фастівський ККП» та

суб'єктами господарювання, що виявили бажання працювати на ринку ритуальних послуг, встановлено наступне. КП «Фастівський ККП» **03.01.2012** було укладено **4 договори** про надання ритуальних послуг з фізичними особами - підприємцями, якими передбачено надання послуг катафалка та автобуса, продаж ритуальних товарів та намогильних споруд. **Жоден із зазначених суб'єктів господарювання не уклав договір про надання ритуальних послуг з копання могил.**

- (74) Листом від 31.01.2023 № 06-15/387 (вх. Відділення від 08.02.2023 № 60-01/408) виконавчий комітет Фастівської міської ради повідомив, що протягом 2011 - 2013 років **ним не укладались з суб'єктами господарювання договори про надання ритуальних послуг з копання могил в межах «Інформація, доступ до якої обмежено».**
- (75) При цьому, під час розгляду справи КП «Фастівський ККП» неодноразово зазначало (зокрема листами від 29.04.2014 № 99 та від 12.04.2018 № 08/22-101), що ритуальні послуги з копання могил надають й інші суб'єкти господарювання. Водночас, **Підприємство не надало до Відділення належно підтвердженої інформації про діяльність відповідних суб'єктів господарювання** (найменування, ідентифікаційний код юридичної особи, контактна інформація тощо). Також, листом від 29.04.2014 № 99 (вх. Відділення від 06.05.2014 № 01-11-683) КП «Фастівський ККП» зазначило, що **«Підприємство не має документальних доказів відношення суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність на території міста, до викопаних могил. Жоден підприємець не вказав даний вид діяльності в договорі...»** (мова оригіналу). Вказана інформація була надана Відділенню за запитуваний період (січень 2011 року - березень 2014 року). Також, Підприємство повідомило, що копання могил на кладовищах міста, крім КП «Фастівський ККП», також проводиться власними силами родичів померлих.
- (76) Разом з тим, оскільки копання могил **суб'єктами господарювання, які не уклали з ритуальною службою договори про надання ритуальних послуг з копання могил, та силами родичів померлих,** які не є суб'єктами господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», **не передбачено законодавством України** та, відповідно, має незаконний характер, обсяг надання таких послуг не може бути враховано при визначенні загального обсягу цього ринку.
- (77) Отже, у період з вересня 2012 року по грудень 2013 року КП «Фастівський ККП» було єдиним суб'єктом господарювання, яке **на законних підставах,** надавало ритуальні послуги з копання могил у межах **«Інформація, доступ до якої обмежено».**

4.1.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (78) У пункті 1.3 Методики визначено, що *бар'єри вступу на ринок* – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (79) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

- (80) Згідно із пунктом 8.1 Типового положення суб'єкт господарювання, що виявив бажання працювати на ринку надання ритуальних послуг, має подати до територіальної ритуальної служби відповідну заяву щодо укладення договору про надання ритуальних послуг та долучити до такої заяви засвідчені копії відповідних документів.
- (81) Тобто, інші суб'єкти господарювання (крім ритуальної служби) мають право на надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком, лише за наявності укладеного договору з ритуальною службою про надання ритуальних послуг.
- (82) Отже, бар'єрами вступу на ринок надання ритуальних послуг з копання могил є необхідність укладення договору про надання ритуальних послуг з ритуальною службою.

4.1.8. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (83) Відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (84) Таким чином, КП «Фастівський ККП» у період з **вересня 2012 року по грудень 2013 року** займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг з копання могил в *«Інформація, доступ до якої обмежено»* з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього не було жодного конкурента.

4.2. Щодо послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд

- (85) Визначення становища КП «Фастівський ККП» на ринку послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі «Інформація, доступ до якої обмежено» здійснено відповідно до Методики, з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (86) Як передбачено пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, було обрано та застосовано виходячи з фактичних обставин справи, зокрема: особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

4.2.1. Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (87) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
- (88) Під час проведення Перевірки Відділенням було встановлено, що суб'єкти господарювання, які здійснювали монтаж/демонтаж намогильних споруд при

організації поховання сплачували КП «Фастівський ККП» 45 грн за дозвіл на заїзд на територію кладовища «Інформація, доступ до якої обмежено», про що свідчать відповідні фіскальні чеки та бухгалтерська звітність Підприємства.

- (89) Однак, відповідно до пояснень представників Підприємства, наданих під час проведення Перевірки, а також службової записки завідуючого ритуальною службою КП «Фастівський ККП» «Інформація, доступ до якої обмежено» від 27.02.2012 б/н, необхідність запровадження видачі платних дозволів на заїзд на територію кладовища була зумовлена тим, що після проведення суб'єктами підприємницької діяльності монтажу/демонтажу намогильних споруд, на кладовищах міста залишалось будівельне сміття, що псувало загальний стан благоустрою кладовища.
- (90) У зв'язку з чим, Підприємство здійснило розрахунок вартості прибирання території після проведення монтажу/демонтажу намогильної споруди на кладовищах міста у розмірі 45 грн і наказом КП «Фастівський ККП» від 28.03.2012 № 31/1 (далі – Наказ № 31/1) було встановлено з 28.03.2012 тариф на послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах міста у розмірі 45 грн.
- (91) Також, відповідно до заперечень КП «Фастівський ККП» до акту Перевірки, наданих листом від 14.12.2012 № 729 (вх. Відділення від 17.12.2012 № 01-11-3725), в штатному розписі Підприємства передбачена посада прибиральника ритуальної служби, до посадових обов'язків якого входить здійснення **комплексу робіт на замовлення**, в тому числі прибирання (очищення) території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах міста, що не суперечить статуту КП «Фастівський ККП».
- (92) Листом від 02.03.2015 № 66 (вх. Відділення від 03.03.2015 № 01-11-418) Підприємство підтвердило, що 45 грн це вартість саме послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищі.
- (93) Отже, після видачі суб'єктам господарювання, які здійснюють монтаж/демонтаж намогильних споруд, дозволу на заїзд на територію кладовища «Інформація, доступ до якої обмежено» Підприємство фактично надавало послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд.
- (94) Відповідно об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:
- суб'єкт господарювання – КП «Фастівський ККП», що є спеціалізованим комунальним підприємством (ритуальною службою), створеним органом місцевого самоврядування;
 - товар – послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд.

4.2.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

4.2.2.1. Складання переліку товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи

- (95) Згідно з пунктом 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (96) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації тощо.
- (97) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 25.12.2012 № 127-р було розпочато розгляд справи № 723/127-р-02-06-12, зокрема, за ознаками вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку КП «Фастівський ККП», яке полягало у безпідставному стягненні плати за дозвіл на заїзд на територію кладовищ з суб'єктів господарювання, які здійснюють монтаж намогильних споруд, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку надання ритуальних послуг у територіальних (географічних) межах *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, що може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (98) Разом з тим, враховуючи наведену в абзацах 88 - 93 цього рішення інформацію, під час розгляду вказаної справи Відділенням було встановлено, що Підприємство фактично надавало суб'єктам господарювання, які здійснюють монтаж/демонтаж намогильної споруди, послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд.
- (99) З огляду на зазначене, товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд.

4.2.2.2. Складання переліку основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів) товарів (товарних груп)

- (100) Листом від 08.06.2023 № 08-11/79 (вх. Відділення від 13.06.2023 № 60-01/2008) КП «Фастівський ККП» повідомило, що для надання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд Підприємство не залучало інших суб'єктів господарювання.
- (101) Отже, у період з березня по листопад 2012 року єдиними учасниками ринку послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд були:
- виконавець – КП «Фастівський ККП»;
 - споживачі – суб'єкти господарювання, що здійснюють монтаж/демонтаж намогильних споруд.

4.2.3. Визначення товарних меж ринку

- (102) У пункті 1.3 Методики визначено, що:

- *ринок товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
 - *товарні межі ринку* – товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.
- (103) Пунктами 5.1. та 5.2. Методики визначено, що товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (104) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
 - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
 - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
 - відсутність суттєвої різниці в цінах;
 - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- (105) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.
- (106) Як було зазначено вище, відповідно до абзацу першого пункту 2.13 Порядку на могилах (місцях родинного поховання), у межах наданої земельної ділянки, можуть установлюватися намогильні споруди та елементи благоустрою могили.
- (107) Згідно із абзацом сьомим пункту 2.13 Порядку після виконання робіт з облаштування могили користувач зобов'язаний забезпечити прибирання території біля могили та винесення сміття до спеціально відведених місць на кладовищі.
- (108) При цьому, Наказом № 31/1 було встановлено з 28.03.2012 тариф КП «Фастівський ККП» на послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах міста у розмірі 45 грн.
- (109) Вказані послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару не мають еквівалентних товарів-замінників.
- (110) Отже, товарними межами ринку є надання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд.

4.2.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

- (111) У пункті 1.3 Методики визначено, що *територіальні (географічні) межі ринку* – територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в

межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

- (112) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначається шляхом встановлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товару є неможливим або недоцільним.
- (113) Визначальним фактором при встановленні територіальних послуг є те, що особи, які зобов'язалися поховати померлого, замовляють у відповідного суб'єкта господарювання встановлення намогильних споруд саме на місці поховання померлого.
- (114) Як було зазначено вище, згідно з Рішенням № 95/5 було вирішено передати КП «Фастівський ККП» земельні ділянки, на яких розташовані кладовища **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.
- (115) Наказом № 31/1 було встановлено тариф Підприємства на послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах міста у розмірі 45 грн.
- (116) Водночас, листом від 08.06.2023 № 08-11/79 (вх. Відділення від 13.06.2023 №60-01/2008) КП «Фастівський ККП» повідомило, що з березня до листопада 2012 року воно надавало послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд виключно на Інтернаціональному кладовищі «Інформація, доступ до якої обмежено».
- (117) Отже, територіальними межами ринку надання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд визначено територію Інтернаціонального кладовища **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.

4.2.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (118) У пункті 1.3 Методики визначено, що *часові межі ринку* – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.
- (119) Відповідно до пункту 7.1. та 7.2 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
- (120) У випадках, коли період повного обороту авансованого капіталу у виробництві відповідного товару є більшим, ніж один рік, як часові межі ринку як правило визначається проміжок часу, який дорівнює від одного до трьох зазначених періодів обороту капіталу.
- (121) Як було зазначено вище, Наказом № 31/1 було встановлено з 28.03.2012 тариф на послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах міста у розмірі 45 грн.

- (122) Наказом КП «Фастівський ККП» від 30.11.2012 № 94/1 «Про скасування надання послуги» (далі – Наказ № 94/1) скасовано з 01.12.2012 надання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах «Інформація, доступ до якої обмежено».
- (123) Листом від 08.06.2023 № 08-11/79 (вх. Відділення від 13.06.2023 № 60-01/2008) КП «Фастівський ККП» повідомило, що після прийняття Наказу № 94/1 очищення кладовища від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд та іншого сміття з грудня 2012 року по червень 2018 року здійснював відділ благоустрою КП «Фастівський ККП». З липня 2018 року утримання кладовищ, що включає в себе прибирання кладовища, проводиться комунальним підприємством Фастівської міської ради «Фастів-благоустрій».
- (124) Також, за раніше повідомленою Підприємством інформацією, зокрема листом від 02.03.2015 № 66 (вх. Відділення від 03.03.2015 № 01-11-418), утримання кладовищ м. Фастова відділом благоустрою КП «Фастівський ККП» здійснювалося за рахунок місцевого бюджету, на підтвердження чого Підприємство надало до Відділення копії звітів про надходження та використання коштів місцевого бюджету.
- (125) При цьому, у період з березня до листопада 2012 року (період дії Наказу № 31/1) КП «Фастівський ККП» було єдиним суб'єктом господарювання, яке надавало послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на території Інтернаціонального кладовища «Інформація, доступ до якої обмежено».
- (126) Отже, часовими межами ринку ритуальних послуг з по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд визначено період з **березня по листопад 2012 року**, тобто проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

4.2.6. Визначення потенційних конкурентів

- (127) Згідно з пунктом 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (128) Як було зазначено вище, відповідно до абзацу першого пункту 2.13 Порядку на могилах (місцях родинного поховання), у межах наданої земельної ділянки, можуть устанавлюватися намогильні споруди та елементи благоустрою могили.
- (129) Згідно із абзацом сьомим пункту 2.13 Порядку після виконання робіт з облаштування могили користувач зобов'язаний забезпечити прибирання території біля могили та винесення сміття до спеціально відведених місць на кладовищі.
- (130) Відповідно до абзацу п'ятого статті 30 Закону утримання в належному естетичному та санітарному стані могил, місць родинного поховання, колумбарних ніш, намогильних споруд і склепів здійснюється відповідно їх користувачами (власниками) за рахунок власних коштів.

- (131) При цьому, враховуючи інформацію наведену в абзацах 88 - 93 цього рішення, під час розгляду цієї справи Відділенням було встановлено, що у разі відсутності бажання/можливості здійснювати власними силами прибирання території біля могили після проведення монтажу/демонтажу намогильної споруди суб'єкти господарювання, які здійснюють монтаж/демонтаж таких намогильних споруд, **могли звернутися** до Підприємства для отримання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено»** вартістю 45грн.
- (132) Крім того, листом від 08.06.2023 № 08-11/79 (вх. Відділення від 13.06.2023 № 60-01/2008) КП «Фастівський ККП» повідомило, що для надання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено»** Підприємство **не залучало інших суб'єктів господарювання.**
- (133) Таким чином, у період з березня по листопад 2012 року КП «Фастівський ККП» було єдиним суб'єктом господарювання, яке надавало послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено».**

4.2.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (134) У пункті 1.3 Методики визначено, що *бар'єри вступу на ринок* – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (135) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (136) Згідно з пунктом 4 Типового положення основними завданнями ритуальної служби в Україні є здійснення організації поховання померлих і надання передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг та ритуальних послуг, не передбачених цим переліком, а також реалізація предметів ритуальної належності.
- (137) Відповідно до пункту 1.1 Порядку для розміщення місця поховання спеціалізованому комунальному підприємству, установі, організації в постійне користування відповідно до вимог земельного законодавства та гігієнічних вимог щодо облаштування і утримання кладовищ у населених пунктах України надається земельна ділянка.
- (138) При цьому, згідно з Рішенням № 95/5 було вирішено передати КП «Фастівський ККП» земельні ділянки, на яких розташовані кладовища **«Інформація, доступ до якої обмежено».**
- (139) Отже, бар'єрами вступу на ринок надання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено»** є перебування цього кладовища на балансі КП «Фастівський ККП».

4.2.8. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (140) Відповідно до абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (141) Таким чином, КП «Фастівський ККП» у період з березня 2012 року по листопад 2012 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на території Інтернаціонального кладовища «*Інформація, доступ до якої обмежено*» з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього не було жодного конкурента.

5. Обставини справи

5.1. Щодо ритуальних послуг з копання могил

- (142) У рішенні виконавчого комітету Фастівської міської ради від 28.08.2012 № 203 «Про затвердження тарифів на надання ритуальних послуг (копання могили та поховання померлого)» (далі – Рішення № 203) зазначено, що розглянувши подання КП «Фастівський ККП» щодо затвердження тарифів на ритуальні послуги, керуючись статтею 10 Закону та статтею 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», виконавчий комітет Фастівської міської ради вирішив встановити Підприємству наступні тарифи:

№	Назва послуги	Од. вим.	Літній період (з 01 квітня по 31 жовтня)	Зимовий період (з 01 листопада по 31 березня)
1	Копання могили ручним способом на Інтернаціональному, Зарічанському, Снігурьському, Завокзальському, Новому, Почайвському кладовищах (грунт I групи)	грн	333,40	578,40
2	Копання могили ручним способом на Журавлівському кладовищі (грунт II групи)	грн	445,70	734,90
3	Копання могили механізованим способом із застосуванням екскаватора на Журавлівському кладовищі (грунт II групи)	грн	254,28	370,28

- (143) При цьому, під час проведення Перевірки КП «Фастівський ККП» надало копії калькуляції вартості ритуальних послуг, на підставі яких виконавчий комітет Фастівської міської ради прийняв Рішення № 203.
- (144) Калькуляція вартості ритуальних послуг з копання могили ручним способом та поховання померлого влітку, група ґрунту I, складалась з таких витрат:

Статті витрат	Од. вим.	Сума, грн
Оплата праці (витрати праці працівників 9,8 люд/год x 13,38 грн)	грн	131,12
ЄСВ 36,92%	грн	48,40
Загальногосподарські витрати 64,1%	грн	84,05
Собівартість	грн	263,57
Адміністративні витрати	грн	39,53
Разом	грн	303,10
Рентабельність	грн	30,30
Всього вартість послуги	грн	333,40

- (145) Калькуляція вартості ритуальних послуг з копання могили ручним способом та поховання померлого взимку, група ґрунту I, складалась з таких витрат:

Статті витрат	Од. вим.	Сума, грн
Оплата праці (витрати праці працівників 17,00 люд/год x 13,38 гр.)	грн	227,46
ЄСВ 36,92%	грн	83,98
Загальногосподарські витрати 64,1%	грн	145,80
Собівартість	грн	457,24
Адміністративні витрати	грн	68,58
Разом	грн	525,82
Рентабельність	грн	52,58
Всього вартість послуги	грн	578,40

- (146) Калькуляція вартості ритуальних послуг з копання могили ручним способом та поховання померлого влітку, група ґрунту II, складалась з таких витрат:

Статті витрат	Од. вим.	Сума, грн.
Оплата праці (витрати праці працівників 13,1 люд/год x 13,38 грн)	грн	175,28
ЄСВ 36,92%	грн	64,71
Загальногосподарські витрати 64,1%	грн	112,35
Собівартість	грн	352,34
Адміністративні витрати	грн	52,85
Разом	грн	405,19
Рентабельність	грн	40,51
Всього вартість послуги	грн	445,70

- (147) Калькуляція вартості ритуальних послуг з копання могили ручним способом та поховання померлого взимку, група ґрунту II, складалась з таких витрат:

Статті витрат	Од. вим.	Сума, грн.
Оплата праці (витрати праці працівників 21,6 люд/год x 13,38 грн)	грн	289,00
ЄСВ 36,92%	грн	106,70
Загальногосподарські витрати 64,1%	грн	185,25
Собівартість	грн	580,95
Адміністративні витрати	грн	87,14
Разом	грн	668,09
Рентабельність	грн	66,81
Всього вартість послуги	грн	734,90

- (148) Калькуляція вартості ритуальних послуг з копання могили механізованим способом із застосуванням екскаватора та поховання померлого влітку, група ґрунту II, складалась з таких витрат:

Статті витрат	Од. вим.	Сума, грн.
Копання ями екскаватором (0,8 маш-год x 110,06 грн)	грн	88,05
Оплата праці (витрати праці робітників 4,2 люд/год x 13,38 грн.)	грн	56,20
ЄСВ 36,92%	грн	20,75
Загальногосподарські витрати 64,1%	грн	36,02
Собівартість	грн	201,02
Адміністративні витрати	грн	30,15
Разом	грн	231,17
Рентабельність	грн	23,11
Всього вартість послуги	грн	254,28

- (149) Калькуляція вартості ритуальних послуг з копання могили механізованим способом із застосуванням екскаватора та поховання померлого взимку, група ґрунту II, складалась з таких витрат:

Статті витрат	Од. вим.	Сума, грн.
Копання ями екскаватором (0,9 маш-год x 110,06 грн)	грн	99,05
Оплата праці (витрати праці робітників 7,2 люд/год x 13,38 грн.)	грн	96,34
ЄСВ 36,92%	грн	35,57
Загальногосподарські витрати 64,1%	грн	61,75
Собівартість	грн	292,71
Адміністративні витрати	грн	43,91
Разом	грн	336,62

Рентабельність	грн	33,66
Всього вартість послуги	грн	370,28

- (150) Варто зазначити, що до робіт, які входять до складу ритуальних послуг з копання могили ручним способом та поховання померлого, належить:
- копання могили;
 - опускання труни з тілом померлого в могилу;
 - закопування могили та формування намогильного насипу;
 - оформлення намогильного насипу вінками та квітами;
 - одноразове прибирання території біля могили.
- (151) При копанні могили механізованим способом із застосуванням екскаватора до складу цієї послуги, крім перелічених робіт, входить зачищення дна та стінок могили.
- (152) Отже, розглянувши подання КП «Фастівський ККП» щодо затвердження тарифів на ритуальні послуги, виконавчий комітет Фастівської міської ради Рішенням № 203 встановив Підприємству тарифи на ритуальні послуги в незмінному вигляді, створивши при цьому наслідки для споживачів цих послуг у вигляді застосування (в тому числі ймовірного) до них вказаних тарифів КП «Фастівський ККП».
- (153) При цьому, проаналізувавши зазначені розрахунки вартості ритуальних послуг з копання могил Відділенням встановлено наступне.
- (154) Під час визначенні витрат часу на ритуальні послуги з копання могил Підприємством у всіх калькуляціях враховано витрати часу, які передбачені Нормами часу для копання **найдовшої могили (2,4 м)**.
- (155) Водночас, Нормами часу передбачено витрати часу на копання однієї могили в залежності від довжини могили:
Група ґрунту	Час копання	Довжина могили, м			
		2,4	2	1,6	1,1
I	Влітку	9,8	6,87	4,83	2,3
	Взимку	17	11,9	8,3	4,1
II	Влітку	13,1	9,17	6,4	3,17
	Взимку	21,6	15,2	10,7	5,18
III	Влітку	16,7	11,8	8,6	4,25
	Взимку	25,2	17,7	12,4	6,1
- (156) Отже, при розрахунку вартості ритуальних послуг з копання могил Підприємством **не було враховано витрати часу на копання могили в залежності від її довжини, а застосовано витрати часу на копання найдовшої могили (2,4 м)**, що свідчить про безпідставне завищення вартості ритуальних послуг з копання могил, розмір яких є меншим ніж 2,4 м.
- (157) Розрахована Підприємством вартість ритуальних послуг з копання могил, без поділу за розміром могили, свідчить про недотримання вимог Норм часу, Єдиної методики, Закону та, відповідно, призводить до збільшення вартості надання таких послуг, внаслідок необґрунтованого її визначення.
- (158) Так, у випадку виникнення необхідності здійснити поховання померлого у труні розміром меншим 2,4 м, споживачі були б змушені оплатити вартість ритуальних послуг з копання могили розміром 2,4 м, оскільки розрахунки тарифів на ритуальні послуги з копання могил менших розмірів Підприємством не були здійснені, що, в свою чергу, **могло призвести до ущемлення інтересів цих споживачів**.

- (159) Свої дії Підприємство обґрунтовувало тим, що **воно реалізувало домовини від 2,0 м до 2,3 м у довжину, а копання могил меншим розміром здійснювалось іншими виконавцями.**
- (160) Однак, під час розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 Відділенням було встановлено, що у період з вересня 2012 року по грудень 2013 року КП «Фастівський ККП» **було єдиним суб'єктом господарювання, яке на законних підставах,** надавало ритуальні послуги з копання могил у межах **«Інформація, доступ до якої обмежено».**
- (159) Крім того, за результатами аналізу вищевказаних калькуляцій Відділенням було встановлено, що до тарифів на послуги з копання могили механізованим способом із застосуванням екскаватора та поховання померлого (влітку та взимку відповідно) Підприємство **двічі включило відсоток адміністративних витрат.**
- (160) Як свідчать вищенаведені калькуляції, до тарифів на послуги з копання могили механізованим способом із застосуванням екскаватора та поховання померлого (влітку та взимку відповідно) Підприємством було включено **адміністративні витрати у розмірі 15 %.**
- (161) При цьому, на підтвердження складової витрат «копання ями екскаватором» у розмірі 88,05 грн влітку та 99,05 грн взимку зазначених вище послуг під час Перевірки Підприємство надало розрахунок вартості транспортних послуг екскаватора (1 год. роботи екскаватора).
- (162) До наданого розрахунку вартості транспортних послуг екскаватора (1 год. роботи екскаватора) Підприємством було включено наступні витрати:
- Паливно-мастильні матеріали 58,91 грн
 - Дизельне пальне 5,4 л * 10,00 грн = 54,00
 - Моторні масла 0,268 кг/маш-год * 12,30 грн = 3,30
 - Трансмійні масла 0,052 кг/маш-год * 12,18 грн = 0,63
 - Пластичні мастила 0,021 кг/маш-год * 46,91 грн = 0,98
 - Заробітна плата 18,31 грн
 - ЄСВ 36,92 % - 6,76 грн
 - **АУП 50,8 % - 9,30 грн**
 - Цехові 64,1 % - 11,74 грн
 - Запасні частини 5,04 грн
 - Собівартість 1 год. роботи 110,06 грн
- (163) Тобто, до розрахунку вартості транспортних послуг екскаватора (1 год. роботи екскаватора) Підприємством також було включено витрати на адміністративно-управлінський персонал у розмірі 50,8 % від заробітної плати основних виконавців цих послуг (або 8,45 % від планованої виробничої собівартості цих послуг).
- (164) Листом від 14.12.2012 № 729 (вх. Відділення від 17.12.2012 № 01-11-3725) КП «Фастівський ККП» надало свої заперечення до акту Перевірки від 07.12.2012, в яких зокрема зазначило, що в основних засобах Ритуальної служби Підприємства техніка для розробки ґрунту відсутня. Базою для розрахунку собівартості транспортної послуги є прями витрати праці.
- (165) Водночас, на питання Відділення про те, у яких випадках (крім копання могил) і кому надавались транспортні послуги екскаватора листом від 29.04.2014 № 99 (вх. Відділення від 06.05.2014 № 01-11-683) КП «Фастівський ККП» повідомило,

що екскаватор КО 2621 інвентарний номер 27 є об'єктом основних засобів підрозділу «Спецкомунтранс» Підприємства. **Вказана техніка використовується для забезпечення виробничого процесу цього підрозділу.**

- (166) Отже, підрозділ «Спецкомунтранс» і в цілому КП «Фастівський ККП» не надавали споживачам, у тому числі іншим суб'єктам господарювання, окремі транспортні послуги екскаватора.
- (167) Листом від 29.04.2014 № 99 КП «Фастівський ККП» на обґрунтування своїх дій щодо включення до розрахунку вартості транспортних послуг екскаватора адміністративних витрат у розмірі 50,8 % також повідомило, що законодавством не передбачено обмеження по розміру адміністративних витрат, включених до складу вартості транспортних послуг.
- (168) Разом з тим, як вже було зазначено вище, наданий КП «Фастівський ККП» розрахунок транспортних послуг екскаватора **стосується складової витрат «копання ями екскаватором» ритуальних послуг з копання могили механізованим способом із застосуванням екскаватора та поховання померлого (влітку та взимку відповідно), а отже в даному випадку вони не є окремими послугами.**
- (169) При цьому, абзацом одинадцятим глави четвертої Єдиної методики визначено **граничний рівень адміністративних витрат, які можуть бути включені до вартості ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг.**
- (170) Також, відповідно до штатного розпису КП «Фастівський ККП», наданого під час Перевірки, структура Підприємства складається з наступних підрозділів:
1. Працівники адміністративного персоналу.
 2. Підприємство «Спецкомунтранс».
 3. Ритуальна служба.
 4. Цех по виготовленню та реалізації пам'ятників.
 5. Готель «Фастів».
 6. Дільниця «Спецшляхремонт».
 7. Відділ благоустрою.
- (171) Отже, адміністративний персонал є окремою структурною одиницею КП «Фастівський ККП» та не входить до складу підрозділів «Спецкомунтранс» і «Ритуальна служба».
- (172) Таким чином, дії КП «Фастівський ККП» щодо розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без розподілу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат), призвели до завищення вартості вказаних послуг та, як наслідок, могли призвести до ущемлення інтересів споживачів.
- (173) Зокрема, внаслідок нарахування Підприємством завищених адміністративних витрат відбулось завищення вартості ритуальних послуг з копання могили механізованим способом із застосуванням екскаватора та поховання померлого:
- влітку на 7,44 грн [88,05 - ((110,06 - 9,3) * 0,8)];
 - взимку на 8,37 грн [99,05 - ((110,06 - 9,30) * 0,9)].
- (174) При цьому, необхідно зазначити, що рішенням виконавчого комітету Фастівської міської ради від 20.12.2013 № 447 «Про затвердження тарифів на надання ритуальних послуг (копання могили та поховання померлого)» затверджено

нові тарифи на ритуальні послуги з копання могил, які були розроблені КП «Фастівський ККП» із врахуванням вимог чинного законодавства (із розподілом за розмірами могил та без нарахування завищених адміністративних витрат).

- (175) Отже, під час розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 Підприємство припинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції в частині розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил.

5.2. Щодо послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд.

- (176) Під час проведення Перевірки Відділенням було встановлено, що суб'єкти господарювання, які здійснювали монтаж/демонтаж намогильних споруд при організації поховання, сплачували КП «Фастівський ККП» 45 грн за дозвіл на заїзд на територію кладовища м. Фастова, про що свідчать відповідні фіскальні чеки та бухгалтерська звітність Підприємства.
- (177) Однак, відповідно до пояснень представників Підприємства, наданих під час проведення Перевірки, а також службової записки завідуючого ритуальною службою КП «Фастівський ККП» Курки М.М. від 27.02.2012 б/н, необхідність запровадження видачі платних дозволів на заїзд на територію кладовищ була зумовлена тим, що після проведення суб'єктами підприємницької діяльності монтажу/демонтажу намогильних споруд, на кладовищах міста залишалось будівельне сміття, що псувало загальний стан благоустрою кладовища.
- (178) У зв'язку з чим, Підприємство здійснило розрахунок вартості прибирання території після проведення монтажу/демонтажу намогильної споруди на кладовищах міста у розмірі 45 грн і Наказом № 31/1 було встановлено з 28.03.2012 тариф на послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах міста у розмірі 45 грн.
- (179) Також, відповідно до заперечень КП «Фастівський ККП» до акту Перевірки, наданих листом від 14.12.2012 № 729 (вх. Відділення від 17.12.2012 № 01-11-3725), в штатному розписі Підприємства передбачена посада прибиральника ритуальної служби, до посадових обов'язків якого входить здійснення комплексу робіт на замовлення, в тому числі прибирання (очищення) території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на кладовищах міста, що не суперечить статуту КП «Фастівський ККП».
- (180) При цьому, за інформацією КП «Фастівський ККП», 45 грн за надання вказаних послуг сплачували лише ті суб'єкти господарювання, які виявили бажання скористатися цими послугами.
- (181) Отже, за результатами узагальнення отриманої від КП «Фастівський ККП» інформації Відділенням встановлено, що у разі відсутності бажання/можливості здійснювати власними силами прибирання території біля могили після проведення монтажу/демонтажу намогильної споруди суб'єкти господарювання, які здійснюють монтаж/демонтаж таких намогильних споруд, могли звернутися до Підприємства для отримання послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі «Інформація, доступ до якої обмежено» вартістю 45грн.
- (182) Крім того, абзацом дев'ятим пункту 2.13 Порядку передбачено, що установлені

намогильні споруди реєструються спеціалізованим комунальним підприємством (а в разі його відсутності - виконавчим органом сільської, селищної, міської ради) або спеціалізованою державною організацією (у разі поховання на Національному військовому меморіальному кладовищі) в книзі обліку намогильних споруд.

- (183) Листом від 29.04.2014 № 99 (вх. Відділення від 06.05.2014 № 01-11-683) КП «Фастівський ККП» повідомило, що згідно з журналом обліку встановлених пам'ятників на кладовищах **«Інформація, доступ до якої обмежено»** (ведення якого було розпочато з 10.04.2012), у період з квітня по грудень 2012 року було встановлено **180** намогильних споруд. При цьому, обсяг виконаних робіт з очищення території після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд за аналогічний період становив лише **147**.
- (184) Листом від 02.03.2015 № 66 (вх. Відділення від 03.03.2015 № 01-11-418) Підприємства зазначило, що кількість виданих КП «Фастівський ККП» дозволів на заїзд на територію кладовища **«Інформація, доступ до якої обмежено»** відповідає кількості звернень виконавців робіт з монтажу намогильних споруд, які звернулися з відповідним проханням. Обсяг виконаних робіт з очищення території після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд відповідає кількості замовлень на відповідну послугу. **Підприємство не надавало послуги з монтажу/демонтажу намогильних споруд.**
- (185) Наведена інформація свідчить про те, що інші суб'єкти господарювання могли здійснювати монтаж/демонтаж намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі (вул. Комарова) в **«Інформація, доступ до якої обмежено» без отримання** від КП «Фастівський ККП» послуг з очищення території після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд (дозволу на заїзд на територію цього кладовища) вартістю 45 грн.
- (186) В той же час, листом від 08.06.2023 № 08-11/79 (вх. Відділення від 13.06.2023 № 60-01/2008) КП «Фастівський ККП» повідомило, що у період з березня по листопад 2012 року воно не мало укладених з іншими суб'єктами господарювання договорів, предметом яких є надання послуг з проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд при організації підпоховання в існуючу могилу.
- (187) Разом з тим, необхідно звернути увагу на те, що послуги з проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд при організації підпоховання в існуючу могилу включені до Необхідного мінімального переліку та відповідно до частини першої статті 10 Закону можуть надаватися **виключно за умови укладання договору з Підприємством.**
- (188) Крім того, з метою з'ясування можливості ущемлення КП «Фастівський ККП» інтересів суб'єктів господарювання, які здійснювали монтаж/демонтаж намогильних споруд, шляхом їх недопуску на територію Інтернаціонального кладовища (вул. Комарова) в **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, у разі відмови цих суб'єктів господарювання від отримання послуг Підприємства з очищення території після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд (дозволу на заїзд на територію цього кладовища) вартістю 45 грн, Відділенням було направлено до суб'єктів господарювання, які за інформацією КП «Фастівський ККП» у період з березня по листопад 2012 року здійснювали монтаж/демонтаж намогильних споруд на кладовищах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, лист про надання інформації від 05.02.2015 № 02-06/212 (за реєстром 6 штук).

- (189) Проте, опитані Відділенням суб'єкти господарювання, зокрема фізична особа-підприємець **«Інформація, доступ до якої обмежено»** листом від 03.03.2015 № 01 (вх. Відділення від 06.03.2015 № 01-10-435), не підтвердили інформацію про надання ними послуг з проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд при організації підпоховання в існуючу могилу та отримання від Підприємства дозволів на заїзд на територію кладовища **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.
- (190) Також необхідно зазначити, що під час розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 до Відділення не надходили заяви (листи) від суб'єктів господарювання, які здійснювали монтаж/демонтаж намогильних споруд, щодо недопуску КП «Фастівський ККП» таких суб'єктів господарювання на Інтернаціональне кладовище (вул. Комарова) в **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, у разі їх відмови від отримання послуг з очищення території після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд (дозволу на заїзд на територію цього кладовища) вартістю 45 грн та/або за умови здійснення прибирання території біля могили після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд власними силами цих суб'єктів господарювання.

6. Кваліфікація дій відповідача

6.1 Щодо ритуальних послуг з копання могил

- (191) Здійснення КП «Фастівський ККП» розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без поділу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат) могло призвести до додаткових витрат для споживачів та, як наслідок, ущемлення їх інтересів при отриманні таких послуг.
- (192) Наведені дії Підприємства були б неможливими за умови визнання ним значної конкуренції на ринку, адже в такому випадку споживачі ритуальних послуг з копання могил мали б можливість обирати між кількома виконавцями таких послуг, та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали б іншого виконавця.
- (193) У випадку ж відсутності конкуренції на відповідному ринку і, як наслідок, відсутності у споживачів КП «Фастівський ККП» альтернативи щодо придбання ритуальних послуг з копання могил інакше ніж у Підприємства, зазначені дії могли призвести/призвели до настання негативних наслідків для споживачів.
- (194) Разом з тим, під час розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 Підприємство припинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції в частині розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил, у зв'язку з розробленням нових тарифів на зазначені послуги, які були затверджені рішенням виконавчого комітету Фастівської міської ради від **20.12.2013** № 447.
- (195) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополюючим (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монополюне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

- (196) Пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що порушенням законодавства про захист економічної конкуренції є зловживання монопольним (домінуючим) становищем.
- (197) Таким чином, дії КП «Фастівський ККП», які полягають у розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без розподілу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат), є порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил в **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, що могло призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

6.2 Щодо послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд

- (198) У матеріалах справи № 723/127-р-02-06-12 відсутні докази щодо ущемлення/можливості ущемлення КП «Фастівський ККП» інтересів суб'єктів господарювання, які на законних підставах здійснювали монтаж/демонтаж намогильних споруд, шляхом їх недопуску на територію Інтернаціонального кладовища **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, у разі відмови цих суб'єктів господарювання від отримання послуг Підприємства з очищення території після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд (дозволу на заїзд на територію цього кладовища) вартістю 45 грн та/або за умови здійснення прибирання території біля могили після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд власними силами цих суб'єктів господарювання, що є однією з основних кваліфікаційних ознак порушення, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку.
- (199) Таким чином, у ході розгляду цієї справи Відділенням не доведено вчинення КП «Фастівський ККП» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, що могло призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

7. Заперечення відповідача та їх спростування

- (200) Листом від 03.08.2023 № 08-11/104 (вх. Відділення від 07.08.2023 № 60-01/2651) КП «Фастівський ККП» надало Заперечення, відповідно до яких Підприємство не погоджується з висновками, наведеними у Поданні, в частині здійснення розрахунків економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без розподілу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат).
- (201) У Запереченнях КП «Фастівський ККП» зазначило, що воно здійснює копання могил довжиною 2,4 м, оскільки реалізує домовини розміром 2,0 - 2,3 м, а копання могил менших розмірів здійснюють інші суб'єкти господарювання, про що свідчить кількість поховань, зареєстрованих в Книзі реєстрації поховань та

перепоховань померлих громадян за 9 місяців поточного року.

- (202) КП «Фастівський ККП» також вважає, що всупереч роз'ясненням та вимогам чинного законодавства України, Третій відділ досліджень і розслідувань (далі – Відділ) провів невірні розрахунки фактичного часу на копання однієї могили, не довів наявність у діях підприємства порушень конкурентного законодавства та не з'ясував яким саме чином дії КП «Фастівський ККП» призвели чи могли призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів і в чому полягають чи могли полягати відповідні негативні наслідки.
- (203) Наведені заперечення КП «Фастівський ККП» спростовуються тим, що в рамках справи № 723/127-р-02-06-12 Відділенням досліджувався період з **вересня 2012 року по грудень 2013 року**. При цьому, частиною першою статті 10 Закону та пунктом 8.1 Типового положення передбачено, що інші суб'єкти господарювання (крім ритуальної служби) мають право на надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком, виключно за наявності укладеного договору з ритуальною службою про надання ритуальних послуг. З огляду на відсутність укладених між Підприємством та іншими суб'єктами господарювання договорів про надання ритуальних послуг з копання могил, КП «Фастівський ККП» було **єдиним суб'єктом господарювання**, який у вказаний період **на законних підставах**, надавав ритуальні послуги з копання могил у межах *«Інформація, доступ до якої обмежено»*. Зазначена обставина додатково підтверджена інформацією Підприємства, наведеною у Запереченнях, а саме: *«за період з вересня 2012 по грудень 2013 року заяв від суб'єктів господарювання, які виявили б бажання працювати на ринку ритуальних послуг, не надходило...»* (мова оригіналу), що відповідно унеможливило врахування інших суб'єктів господарювання як належних (законних) учасників зазначеного ринку.
- (204) Також необхідно зазначити, що Відділенням було здійснено аналіз наданих КП «Фастівський ККП» під час проведення Перевірки копій калькуляцій вартості ритуальних послуг, на підставі яких виконавчий комітет Фастівської міської ради прийняв Рішення № 203. За результатами здійсненого аналізу наданих копій документів Відділенням було виявлено їх невідповідність вимогам законодавства України, зокрема Єдиній методиці, Нормам часу та Закону, оскільки розрахунок витрат на надання ритуальних послуг з копання могил було здійснено Підприємством без розподілу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат.
- (205) При цьому, у випадку виникнення необхідності здійснити поховання померлого у труні розміром меншим 2,4 м, споживачі могли бути змушені оплатити вартість надання ритуальних послуг з копання могили розміром 2,4 м, оскільки розрахунки тарифів на ритуальні послуги з копання могил менших розмірів Підприємством не були здійснені, що, в свою чергу, **могло призвести** до ущемлення інтересів цих споживачів. Отже, негативні наслідки від зазначеного порушення могли полягати у надмірно сплачених споживачами коштах за надані Підприємством ритуальні послуги з копання могил.
- (206) Для кваліфікації дій суб'єктів господарювання як зловживання монополією (домінуючим) становищем на ринку не є обов'язковим з'ясування настання наслідків у формі відповідно недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (конкурентів, покупців) чи споживачів, зокрема через заподіяння їм шкоди (збитків) або іншого реального порушення їх прав чи інтересів, чи настання інших відповідних наслідків.

Достатнім є встановлення самого факту вчинення дій, визначених законом як зловживання монопольним (домінуючим) становищем (частина перша статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

- (207) Стаття 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» не містить положень щодо мінімальної кількості фактів (подій), яка вважалась би достатньою для кваліфікації дій суб'єктів господарювання за ознаками зловживання монопольним (домінуючим) становищем. Одноразове відповідне порушення, належним чином встановлене та доведене, може бути підставою для здійснення такої кваліфікації.
- (208) У *Запереченнях Підприємство* також зазначило, що споживачі здійснюють оплату за послуги з копання могил відповідно до тарифів, затверджених виконавчим комітетом Фастівської міської ради, до складу яких враховано витрати часу на копання могил, які відповідають Нормам часу та Єдиній методиці. Оскільки затверджені тарифи на ритуальні послуги з копання могил є сталими величинами, споживачі оплачують такі послуги у розмірі, який не змінюється залежно від фактичним витрат часу, понесених на копання могил, та змін інших витрат складових цього тарифу.
- (209) Наведені заперечення КП «Фастівський ККП» не можуть бути взяті до уваги з огляду на наступне. Нормами часу **передбачено розподіл витрат часу на копання могил в залежності від їх довжини**. При цьому, саме КП «Фастівський ККП» здійснило розрахунки тарифів та подало їх на затвердження до виконавчого комітету Фастівської міської ради, якими передбачалось копання могил лише одного найбільшого розміру (2,4 м), що суперечить вимогам законодавства України та могло призвести до ущемлення інтересів споживачів шляхом сплати ними зайвих коштів. Водночас, у 2013 році Підприємство привело розрахунки тарифів на ритуальні послуги з копання могил у відповідність до чинного законодавства, а саме визначило вартість надання таких послуг залежно від довжини могили.
- (210) Період зловживання суб'єктом господарювання монопольним (домінуючим) становищем на ринку має охоплювати період, протягом якого суб'єкт господарювання займав монопольно (домінуюче) становище.
- (211) Крім того, Підприємство у *Запереченнях* зазначило, що Відділом подано Подання поза розумними строками позовної давності, оскільки з часу проведення Перевірки минуло більше десяти років.
- (212) Наведені заперечення не можуть бути враховані, оскільки відповідно до частини другої статті 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції» перебіг строку давності зупиняється на час розгляду органами Антимонопольного комітету України справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Отже, такий строк зупинено на час розгляду справи № 723/127-р-02-06-12.

8. Остаточні висновки у справі

8.1 Щодо ритуальних послуг з копання могил

- (213) Таким чином, зібраними у справі доказами доводиться, а запереченнями Підприємства не спростовується висновок адміністративної колегії Відділення про те, що дії КП «Фастівський ККП», які полягали у здійсненні розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без розподілу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат), є порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50

Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил в *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, що могло призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

- (214) Відповідно до абзацу другого частини першої статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за результатами розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції органи Антимонопольного комітету України приймають рішення, в тому числі про визнання вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

8.2. Щодо послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд

- (215) У ході розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 Відділенням не доведено вчинення КП «Фастівський ККП» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, що могло призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (216) Відповідно до абзацу десятого частини першої статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за результатами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції органи Антимонопольного комітету України приймають рішення, в тому числі, про закриття провадження у справі.
- (217) Згідно із абзацом шостим статті 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, якщо, зокрема, не доведено вчинення порушення.

9. Визначення відповідальності відповідача

- (218) Частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (219) Відповідно до статті 51 Закону України «Про захист економічної конкуренції» порушення законодавства про захист економічної конкуренції тягне за собою відповідальність, встановлену законом.
- (220) Згідно з абзацом четвертим частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» порушення, передбачене пунктом 13 статті 50 цього закону, тягне за собою накладення штрафу у розмірі до одного відсотка доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (221) Відповідно до звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) КП «Фастівський ККП» за 2022 рік становить *«Інформація, доступ до якої обмежено»* гривень 00 копійок).

(222) При визначенні розміру штрафу було враховане наступне:

- порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку КП «Фастівський ККП» Відділенням виявлено вперше;
- під час розгляду справи № 723/127-р-02-06-12 Підприємство припинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Враховуючи наведене та керуючись статтями 7, 12¹ і 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48, 49 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 362-р, зареєстрованого в міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482, та пунктом 32 та 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06 травня 1994 року за № 90/299 (із змінами та доповненнями), адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що КП «Фастівський ККП» (ідентифікаційний код юридичної особи **«Інформація, доступ до якої обмежено»**) у період з вересня 2012 року по грудень 2013 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг з копання могил в **«Інформація, доступ до якої обмежено»** з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього не було жодного конкурента.

2. Визнати дії КП «Фастівський ККП» (ідентифікаційний код юридичної особи **«Інформація, доступ до якої обмежено»**), які полягають у розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил (без розподілу за розміром могил та із включенням завищених адміністративних витрат), порушенням, передбаченим частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил в **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, що могло призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

3. За порушення, вказане у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на КП «Фастівський ККП» (ідентифікаційний код юридичної особи **«Інформація, доступ до якої обмежено»**) штраф у розмірі 10 000 (десять тисяч) грн.

4. Визнати, що КП «Фастівський ККП» (ідентифікаційний код юридичної особи **«Інформація, доступ до якої обмежено»**) у період з березня по листопад 2012 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено»** з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього не було жодного конкурента.

5. Закрити провадження у справі № 723/127-р-02-06-12 в частині, яка стосується стягнення із суб'єктів господарювання, які на законних підставах здійснювали монтаж/демонтаж намогильних споруд, плати за послуги по очищенню території від будівельного сміття після проведення монтажу/демонтажу таких намогильних споруд на Інтернаціональному кладовищі **«Інформація, доступ до якої обмежено»** (дозволу на заїзд на територію цього кладовища) вартістю 45 грн та/або за умови здійснення прибирання території біля могили після проведення монтажу/демонтажу намогильних споруд власними силами цих суб'єктів господарювання.

Відповідно до частини третьої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Згідно з частиною восьмою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

**Голова адміністративної колегії –
голова відділення**

О. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ